

Advent a třináct svatých nocí

Miluše Kubíčková

*„Byť Kristus tisíckrát v Betlémě byl zrozen, a v tobě ne, jak chceš být osvobozen?“
připomínal mystik Angelus Silesius.*

Příležitost k přípravě na tento významný prožitek zjevující tajemství Vánoc nabízí advent. Jeho tři neděle zahájené symbolicky zapálením vždy jedné svíčky na zeleném věnci jsou tradičně spojeny s příležitostí produchovnit vlastní duši, objevit svoje vyšší já. Tím zároveň překonat nižší já - ego a vrátit se k zapomenutým ctnostem: V první adventní neděli ke schopnosti být spravedlivý, v druhé stát se rozvážným a pochopit, že „kdo je kvapných nohou, hřeší“, třetí neděle je časem k obnovení bdělosti, duchapřítomnosti a konečně čtvrtá je spojena se ctností nejvyšší, s moudrostí. Takto se předvánoční doba stává nenahraditelnou příležitostí k přípravě nového zrození sebe sama, svého vyššího já, onoho skrytého a často zapomenutého děťátka.

Jak tuto vnitřní práci uskutečnit v praxi, v dnešním sekularizovaném světě, který postrádá cokoli posvátného? V tom nám může pomoci zejména příroda. Uvadající a zbavená vnější krásy uzavírá se do sebe a tím v lidech probouzí potřebu obrátit se do nitra a pocítit hlubší vztah s sobě samému. Neboť člověk je sobě vlastně záhadou, na jedné straně by měl být osobností se svým já, na druhé straně zase bytostí nezištnou se vztahem ke světu, k bližním, k přírodě. Právě advent je příhodným časem, kdy každý tento paradox v sobě nějak řeší, byť většinou nevědomě.

Lidé si v tomto předvánočním čase také lépe navzájem rozumí, vždyť všichni podvědomě touží po jednom, po novém světle, které proteplí chlad blížící se zimy a domovy učiní útulnějšími. Naši předkové atmosféru této posvátné doby silně pociťovali. Toužili po klidu, ukončili spory, přestali pít alkohol, aby se více věnovali vnitřnímu životu a připravili se na příchod mesiáše.

V jejich stopách se každoročně setkáváme na této malé adventní slavnosti, abychom se navzájem potěšili a vzpomněli na ty, kteří tu s námi už nemohou být osobně. Scházíme se, abychom se v duši vzájemně zahřáli vzpomínkou na dávnou událost u jesliček a také si znovu připomněli, že Vánoce nejsou pouze příběhem pozemským, ale také významnou kosmickou událostí.

Kosmickou dimenzi Vánoc potvrzují mimo pověstní tři králové obdaření nejen pozemskou moudrostí, ale současně nadpřirozenou mocí mágů. Uměli nahlédnout do lidských duší a rozuměli konstelaci hvězd. Proto byli schopni podle svitu zářící hvězdy najít cestu do Betléma, kde - jak jasnovidně vytušili - se narodí budoucí spasitel lidstva.

Podobné nadpozemské moudrosti bylo zapotřebí starohebrejským prorokům, zejména Izajášovi, aby mohl předpovědět, co se jednou stane, jak to sděluje Starý zákon: „Lid, který chodí v temnotách, uvidí velké světlo, nad těmi, kteří sídlí v zemi šeré smrti, zazáří světlo. ...Neboť se nám narodí dítě, bude nám dán syn, na jehož rameni spočine vláda a bude mu dáno jméno Divuplný rádce, Vládce pokoje.“

Vánoce nikdy nebyly jen svátkem křesťanským, ale v pravém slova smyslu svátkem všelidským, univerzálním, protože odrážejí kosmické rytmy. Všechny kultury vždy slavily zimní slunovrat, příchod slunečního boha, zářící božské dítě. Dokládá to např. starý obraz ze 3. stol. př. Kr. nalezený v Mezopotámii, na němž je znázorněna matka držící v náručí dítě. Ve starém Egyptě se v době zimního slunovratu slavil bůh Osiris a Horus, později Aion, v Řecku Dionýsos, Hélios a Orfeus, v Persii a Římě bůh Mitra. Stopy svatyně, kde byl uctíván v mystériích bůh slunce Mitra, lze vidět v katakombách kolem Říma.

V křesťanských obdobích se Vánoce slavily až asi do poloviny 4. století ještě 6. ledna, v den zvaný Epiphánias, jako svátek narození Krista v pozemské sféře při křtu Ježíše Janem Křtitelem na řece Jordánu. (Není náhodné, že k 24. prosinci, dni narození Ježíše, je protilehlý letní slunovrat 21. června dnem narození Jana Křtitele.) Teprve později se stalo hlavní událostí Vánoc narození dítěte z Nazareta. Člověk Ježíš nesl svým osudovým zrozením v sobě kosmický předpoklad stát se jednou Ježíšem Kristem. Vzpomínka na nadpozemskou podstatu Božího syna, Krista se postupně ztrácela na rozdíl od připomínky oné lidské, byť dokonalé bytosti Ježíše. A tak se dodnes pro toto nepochopení zaměňuje název Ježíš s pojmenováním Kristus a naopak. Vztah vyvoleného člověka Ježíše a vesmírného ducha Krista objasňuje Rudolf Steiner v jednom ze svých kristologických spisů s názvem „Od Ježíše ke Kristu“.

Vánoční svátky ve skutečnosti trvají 12 dnů, nebo 13 nocí, a to od 24. prosince do 6. ledna, svátku Tří králů a zároveň sestoupení Krista. Stejně jako všechny křesťanské svátky také Vánoce bezprostředně souvisí s ročním koloběhem času. Sluneční rok má 365 ¼ dnů, měsíční rok pouze 354 dny, takže vzniká rozdíl 11 dnů, jakoby šlo o čas vesmírem ušetřený pro lidi. Naši předkové pociťovali velkou vážnost k tomuto mezičasu třinácti svatých nocí. Věřilo se, že mají rozhodující význam pro osud celého nastávajícího roku. Nejdůležitější byly noci mezi 24./25. prosincem, 31. prosincem a 1. lednem a noc na 6.

ledna. Co si např. přejeme o silvestrovské noci, to podle duchovnědného pohledu v sobě nese sílu uskutečnění. Náhodný není ani zvyk, podle něhož právě uprostřed 13 svatých nocí se zastrkovalo do vlhké země na misce několik zrněk, jako zárodek nastávajícího roku. Dnes tento zvyk již podepřela věda. Zjistilo se, že nový růstový rok v životě stromů a každé rostliny začíná nikoli začátkem března, ale právě v novoroční noci.

V zachovaných vánočních hrách se vždy objevují prostí pastýři a tři moudří králové z východu. Pastýři přinášeli k jesličkám dary přírody mouku, mléko a vlnu, symboly všeho pozemského. Naopak královské dary - zlato, symbol ušlechtilosti, myrha, znak moci, a kadidlo ve smyslu moudrosti - symbolizovaly síly, které lidé potřebovali k životu a které ještě před příchodem Krista získávali čtením ve hvězdných konstelacích. Zdá se, že v této královské zvěsti již byla skryta tichá výzva pro budoucnost. Po ztělesnění sluneční síly v Ježíši - připraveném nést v sobě Krista - by lidé již neměli hledat síly pro svůj život daleko v nebesích, ale zde na zemi. Jelikož se lidská duše, vědomí stále vyvíjí, nezbytná moudrost dnes nemá pramenit v citech, v magii, nýbrž v duši vědomé. Pouze průzračně jasným myšlením můžeme porozumět sobě samým a přijmout svou duchovní podstatu. Zároveň také pochopit zákonitosti vývoje světa viditelného jakož také neviditelného. Jen za těchto předpokladů se můžeme stát vládci vlastního osudu a působit jako svobodní a odpovědní hospodáři světa.

Vánoce proto nejsou jen vzpomínkou a už vůbec ne nějakými radovánkami., Pochopíme-li jejich poselství, stanou se příležitostí k hlubokému prožitku a tím také k duševně - duchovnímu růstu, jak to poeticky vyjádřil Angelus Silesius.

Na závěr ještě upozornění, že okolnosti spojené s narozením dítěte Ježíše jsou v Bibli líčeny evangelistou Matoušem a Lukášem odlišně. Matouš sděluje, že rodina varována třemi králi o hrozbě Heroda prchá do Egypta a do Nazaretu se navrácí až po smrti krutého vládce. Podle Lukáše se Josef s rodinou z Betléma bezprostředně vrací do Nazaretu. Pro běžné čtenáře tato záhada zůstává nevyřešena. Nemá-li lidstvo Bibli ztratit, měl by jí každý rozumět, upozornil Rudolf Steiner. K porozumění zmíněného paradoxu může pomoci jeho kniha Lukášovo evangelium. Badatel v ní svým duchovnědným vhladem dokládá, že z esoterického pohledu nejsou líčení dvou evangelistů odlišná, ačkoli exoterně smyslovým náhledem se takto opravdu jeví. Více o tom snad na příštím adventním setkání.